

§ 46

Ärendenr: 2025-671

Yttrande över remiss av SOU 2024:98 – En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess**Beslut**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att yttra sig enligt tjänsteskrivelsen, gällande en ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess.

Ärendebeskrivning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har via Kommunstyrelsen fått denna remiss för yttrande senast 2025-05-13. Kommunens yttrande kommer senare att skicks till Klimat- och näringsdepartementet.

Utredningens uppdrag har varit att förenkla och förkorta miljöbalksprövningen och göra processen mer flexibel, effektiv och förutsebar. En utgångspunkt i utredningen har varit att ändra regelverket så Sverige inte ska ställa högre krav eller överlappande krav i förhållande till vad de relevanta EU-regelverken kräver.

Syftet med utredningsuppdraget har varit att säkra näringslivets konkurrenskraft, öka investeringsviljan och främja en effektiv industriell klimatomställning. Ändringarna i förslaget planeras träda i kraft 1/1 2028.

Yttrande**Allmänt**

Det föreslås stora förändringar i prövningsprocessen. Bland annat förändras prövningshierarkin till fyra grundläggande nivåer, en ny särskild prövningsmyndighet införs, prövningen av miljöfarliga verksamheter (miljöpåverkande) och vattenverksamheter samlas, processtegen tydliggörs.

En stor förändring blir att undersökningssamråd och avgränsningssamråd tas bort för tillståndspliktiga verksamheter samt att miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocessen integreras så det bara blir kvar ett obligatoriskt offentligt samråd. Det offentliga samrådet hålls först när ansökan är fullständig. Samrådet kan ges olika form (fysiskt, digitalt eller skriftligt). Skriftliga synpunkter kommer alltid att kunna lämnas oavsett form på samrådet. Möjligheter kommer att finnas att ha flera samråd om det finns sådana särskilda behov. Myndigheter som t.ex. Miljö- och hälsoskyddsnämnden kommer dock fortfarande att komma in i ett tidigare skede för att avge ett yttrande i avgränsningsskedet innan ansökan kommer in och det kan även ges viss möjlighet till något kompletterande yttrande efter samrådstiden.

Det kan bli svårare för tillsynsmyndigheten att påverka i och med att man för granskningspliktiga verksamheter oftast kommer att komma in först i skedet då ansökan är inlämnad och då även kommer att ha en relativt kort remisstid att förhålla sig till. För gransknings- och för tillståndspliktiga verksamheter sker heller normalt sett inte någon kompletteringsremiss utan det är huvudsakligen prövningsmyndigheten som avgör om ansökan är komplett. Det innebär att det kan bli en mer omfattande handläggning för tillsynsmyndigheten i samrådsskedet.

Om man vill få en reell nedkortning och effektivisering av processen är det viktigt att det görs mycket tydligt vad materialet i ansökan ska innehålla så att ansökan blir så bra och komplett som möjligt. Annars riskerar processen att förlängas genom att kompletteringsdelen blir extra lång. Det kan röra detaljfrågor som t.ex. rätt metodikval och genomförandetidpunkt för inventeringar.

Avsaknad av tidiga samråd innebär att enskilda inte yttrar sig förrän i remisskedet när ansökan redan lämnats in. Det skulle kunna innebära en risk att prövningsprocessen förlängs genom att det blir fler överklaganden. Det kan därför finnas skäl till att bättre tydliggöra för prövningsmyndigheten i vilka sammanhang som det kan finnas en fördel med att det frivilligt även hålls tidigt samråd.

Det är viktigt att relevanta synpunkter kan komma fram under processen från alla berörda. Det kan därför vara viktigt ur ett demokratiperspektiv att inte begränsa processen till enbart skriftliga samråd. Bland allmänheten finns många som inte yttrar sig om det endast ges möjlighet till skriftligt yttrande. Det är därför bra om fysiska samråd kan hållas i de prövningsärenden där sådana synpunkter kan förväntas finnas, främst när det gäller tillståndspliktiga verksamheter, men ibland kanske även för vissa granskningspliktiga verksamheter.

Tidsfrister

Tidsbestämda steg i prövningsprocessen blir t.ex. 30 dagar för Miljö- och hälsoskyddsnämndens yttrande om avgränsning och 30 dagar för yttrande över ansökan (från bl.a. Miljö- och hälsoskyddsnämnden) under tiden för det offentliga samrådet. Det kommer att finnas vissa möjligheter att förlänga olika steg, men det är oklart hur långa förlängningar som kommer att tillåtas.

När det gäller avgränsningsyttrandet kommer beslut att kunna tas på delegation enligt nuvarande delegationsordning, vilket, även om handläggningstiden kan tyckas vara ganska kort, ger möjlighet att hålla sig inom tidsfristen. När det gäller yttrande över ansökan tillåter däremot inte nuvarande delegationsordning att beslut tas på delegation vid prövning av nyetablering av miljöfarlig verksamhet med betydande miljöpåverkan. Liknande konstruktioner av delegering finns i många kommuner. Det kommer i så fall att medföra stora problem för nämnden att hinna yttra sig inom föreskriven tidsram om nämnden i de fallen inte vill släppa ifrån sig beslutanderätten genom delegation. I andra fall än nyetablering av miljöfarlig verksamhet med betydande miljöpåverkan kan dock yttrande tas på delegation över ansökan enligt

nuvarande delegationsordning vilket det ger större möjligheter att hinna med ett yttrande inom tidsfristen.

Tiden på 30 dagar är alldeles för kort för tillsynsmyndigheten (nämnden) att hinna med både ärendeberedning och beslut om yttrande över ansökan i ärenden som inte kan tas på delegation. Det gäller även om man tillämpar omedelbar justering. Det skulle i stället behövas 50-70 dagar. Om en remiss kommer in efter det att det är möjligt att hinna bereda ärendet måste ärendet i stället skjutas till nästa nämndssammanträde som ligger minst en månad längre fram i tiden. Det är i sådana fall som det blir tydligt att längre tider än 30 dagar behövs. Det nämns i utredningen att förlängningar ska kunna vara möjliga, men eftersom det kan förväntas att handläggningstiden i merparten av fallen kommer att överstiga 30 dagar är det orimligt att föreskriva en normal grundläggande tidsfrist till 30 dagar.

Det är sällan svårt att hinna och även sällan praktiskt möjligt och knappast heller ekonomiskt skäligt att hålla ett extrainsatt nämndssammanträde med kort varsel. Att som utredaren nämner det skulle gå att lösa med delegation är inte möjligt om delegation inte ges. En påtvingad delegation är knappast politiskt gångbar. Utredaren nämner alternativet att sätta in ett extra sammanträde t.ex. på sommaren. Det är oklart om sådana omplaneringar hinns med eftersom det är först i skedet när ansökan är komplett som prövningsmyndigheten till berörda ställer i ordning en tidsplan för ärendet (innefattandes bl a start- och slutdatum för remisstid).

Kortare processer ger kortare tid för alla att inkomma med synpunkter och vinsten med en kortare process kommer i ett visst skede att undergrävas av att ansökan inte hinner bearbetas tillräckligt. Det är därför viktigt att processens delar ger tillräcklig tid för de inblandade (både myndigheter och allmänhet).

Övrigt

Prövningshierarkin föreslås ändras till fyra steg (tillståndsplikt, granskningsplikt, anmälningsplikt och registreringsplikt) Tillstånds- och granskningsplikt ska prövningsmyndigheten sköta, övriga är tillsynsmyndighetens sak att hantera. Själva prövningen föreslås ske på en ny miljöprövningsmyndighet lokaliserad på 6 lokalkontor (bl.a. i Umeå) eller på sex länsstyrelser (samma orter). Införande av registreringsplikt innebär att vi slipper ägna tid åt att leta rätt på dessa verksamheter, vilket ju är bra. Dock kommer ske förändringar gällande nuvarande klassningar av miljöfarliga verksamheter, vilket också kommer att påverka vilka tillsynsavgifter som kan tas ut. Risken är stor att andelen tillsynsavgifter för kommunens räkning kommer att minska i omfattning, delvis då en ökning av remissarbete kommer att krävas, som inte kan finansieras med avgift.

Eftersom man ser de generella föreskrifterna som kompletterande till villkor i domar föreslår man att bemyndigandet i miljöprövningsförordningen om att meddela generella föreskrifter utökas med fler branscher, t ex förfordonstvättar och fordonsverkstäder. Branscherna som avses läggas till i listan över de som kan komma att få generella föreskrifter ingår nog sällan i prövningssammanhang men sådana föreskrifter kan nog ändå underlätta för oss i ett tillsynsperspektiv, vilket kan vara bra.

Utredningen nämner att vissa frågor bör regleras i tillsyn i stället för i tillståndsvillkor dock utan att föreslå några konkreta författningsändringar. Det är frågor om energi och resurshushållning, kemikalieanvändning, invallningar, dagvattenhantering, släckvattenhantering och transporter. De frågor som utredningen anser skulle kunna hanteras i tillsynen i stället för att regleras genom villkor kan inverka på vår tillsynsverksamhet. Det kan å ena sidan ge en större flexibilitet – positiv för verksamhetsutövaren, men å andra sidan kan det skapa en osäkerhet för verksamhetsutövaren då denne får färre saker klarlagda i tillståndet och att fler krav än tidigare kommer att läggas på denne i efterhand. Tillståndets vikt och värde kan därmed upplevas minska.

Ändringarna i förteckningar över var i prövningshierarkin olika verksamheter ska placeras och ändringar i processer kommer att innebära att stora ändringar behöver ske i taxor och delegationsordningar, men även så klart i många e-tjänster, rutiner och mallar. Ett stort administrativt arbete kommer därför att behöva genomföras om detta förslag fastställs.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2025-04-02

Remissmissiv – Remiss av SOU 2024:98 – En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess

Remiss av SOU 2024:98 – En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess

Beredningsansvariga

Fredrik Hedlund, Miljö- och hälsoskyddschef

Joakim Linder, Miljöinspektör

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen, ksdiarum@umea.se